

Bajkowe i fantastyczne składniki opowieści w postaci udziału krasnoludków w kształtowaniu się losów ludzkich są tutaj wykładnikiem działania woli, wpływającej na zmianę warunków życia. Skrobek póty cierpiał nędzę wraz ze swymi dziećmi, póki się nie otrząsnął ze swojej ospałości, póki się nie wziął za bary ze swoją kamienistą rolą, póki nie wykarczował nieużytków i własnym wysiłkiem nie stworzył możliwych dla siebie i swej rodziny warunków życia. A czynił to wszystko w czasach wyzysku kapitalistycznego jako chłop małorolny bez żadnej pomocy społecznej i opieki państwa, zdany wyłącznie na własne siły.

Krasnoludki i sierotka — Marysia odgrywają tu rolę tej podniety, którą w naszych czasach spełniają organizacje społeczne, wskazując pracownikowi cel i zakres jego wysiłku, drogę wiodącą do wyższej i doskonalszej formy życia.

Piękno obrazów poetyckich tej opowieści i świat fantazji wielkiej poetki nie jest na tyle oddalony od rzeczywistości, byśmy nie mogli go zrozumieć, nie oddalając się — lecz zbliżając do życia.

Rzucając okiem w krąg bliższego czy dalszego otoczenia, zobaczymy nie tylko odrodzonego Skrobka, ale może nawet bajkowy Koszałek — Opałek stanie przed nami w marynarce czy bluzie współczesnego człowieka — przekonując nas raz jeszcze, że w każdej bajce mieści się pół prawdy.

96
PAŃSTWOWY TEATR DOLNOŚLĄSKI
W JELENIEJ GÓRZE

D y r e k t o r :
ANTONI BILICZAK

Kierownik artystyczny:
ZUZANNA ŁOZIŃSKA

MARIA KONOPNICKA

bajka

O KRASNOLUDKACH
i SIEROTCE MARYSI

Przeróbka sceniczna w 5-ciu obrazach
z muzyką Edwarda Czernego

118

R O K 1 9 5 3

W Y K O N A W C Y :

Opowiadaczka	{ —	Jadwiga Janczewska
Marysia — sierota	—	Jadwiga Okońska
Skrobek, chłop	—	. . . . .
Kubuś	—	. . . . .
Wojtuś } jego synowie	{ —	. . . . .
Babuleńka	—	Zuzanna Helska
Król	—	. . . . .
Koszalek Opalek	—	. . . . .
Modraczek	—	. . . . .
Sikorek	—	. . . . .
Zagiewka	—	. . . . .
Biedronek	—	. . . . .
Kozubek	—	. . . . .
Słomiaczek	—	. . . . .
Purchawka	—	. . . . .
Pietrzyk	—	. . . . .
Mikoła	—	. . . . .
Pakuła	—	. . . . .
Podziomek	—	. . . . .
Lis Sadelko	—	. . . . .
Półpanek	—	. . . . .
Królowa Tatra	—	Zuzanna Helska
Sarabanda	—	. . . . .
Kowal	—	. . . . .
Kobieta I	—	. . . . .
Kobieta II	—	. . . . .
Dziewczyzna	—	. . . . .
Włosna	—	Zuzanna Helska

Motyle, mgiełki, wiatry, żabki.

Inscenizacja i reżyseria:

Zuzanna Łozińska

Scenografia:

Władysław Dach

Asystent reżysera: Jerzy Sobieraj

Choreografia: Maria Piasecka

Orkiestra Państw. Teatru Dolnośląskiego w Jeleniej Górze
pod kierownictwem Edwarda Czerneho

Kierownictwo literackie: Jan Nepomucen Miller

Przedstawienie trwa 2 godziny.

Maria Konopnicka (z domu Wasilowska) urodziła się w roku 1842 w Suwałkach, zmarła w roku 1910 we Lwowie. Chociaż w czasie powstania styczniowego 1863 r. przebywała poza krajem, przeżyła ona powstanie głęboko i zostawiło ono niezatarte ślady w jej twórczości.

Rozległa działalność literacka Konopnickiej obejmowała utwory poetyckie, nowele, studia literackie, książki dla dzieci i przekłady dzieł obcych. Brała udział w nielegalnej pracy narodowej i społecznej i w r. 1890 przez władze rosyjskie została wydalona z granic Królestwa. Przebywała potem przeważnie za granicą, pod koniec życia w Krakowie i na Podkarpaciu.

Konopnicka była gorącą rzeczniczką naprawy społecznej i w szeregu utworów poetyckich dała temu wyraz. Jej słynny wiersz pt. „Wolny najmita” porusza najistotniejsze zagadnienia społeczno-gospodarcze epoki. Odczuwała ona nader silnie antagonizmy klasowe: stając w obronie interesów chłopskich, zajmowała stanowisko antyobszarnicze i antyklerykalne.

W okresie surowej cenzury carskiej zdołała ona przez sito cenzuralne pod osłoną obrazów poetyckich przemycić szereg haseł bojowych, które rozsadały ramy jej utworów. Ostatni jej wielki utwór poetycki — poemat pt. „Pan Balcer w Brazylii” przedstawia tragiczne losy chłopów polskich, znoszących głód, nędzę i poniewierkę w swojej tułaczce po Brazylii w poszukiwaniu ziemi i pracy.

Opow. eść Konopnickiej „O krasnoludkach i sierotce Marysi” przedstawia w formie bajki losy dziewczynki wiejskiej — sierotki Marysi na tle nędzy panującej w przysiółkowej Głodowej Wólce, w czasach, gdy Polska była jeszcze pod zaborem.

Marysia pasła zrazu gęsi jako „wolna najemnica”:

„Służyła sierota za ten kęsek chleba

pomagało ci jej to słoneczko z nieba —”

Potem znalazła oparcie i dach nad głową w domu małorolnego chłopca Skrobka, wywdzięczając mu się za to pracą przy jego gospodarstwie.